ECLI:LV:AT:2021:1221.C20288716.6.L
Lieta Nr. C20288716, SPC–18/2021
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 21.decembrī

Senāts šādā sastāvā:
senators referents Valerijs Maksimovs,
senators Intars Bisters,
senatore Marika Senkāne
izskatīja rakstveida procesā Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protestu par Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 14.oktobra lēmumu maksātnespējīgās fiziskās personas /pers. C/ pieteikumā par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un atbrīvošanu no atlikušajām saistībām un SIA „GelvoraSergeļ" pieteikumā par maksātnespējīgās fiziskās personas /pers. C/ saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, neatbrīvojot no atlikušajām saistībām.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Liepājas tiesas 2017.gada 2.janvāra spriedumu pasludināts fiziskās personas /pers. C/ maksātnespējas process, par maksātnespējas procesa administratoru ieceļot Aldi Maldupu.

[2] Ar 2017.gada 8.augusta tiesas lēmumu apstiprināta parādnieka bankrota procedūras pabeigšana, apstiprināts saistību dzēšanas plāns ar izpildes termiņu uz trim gadiem un pasludināta saistību dzēšanas procedūra.

[3] /pers. C/ 2020.gada 20.augustā iesniedzis tiesā pieteikumu, kurā lūdzis pabeigt saistību dzēšanas procedūru, maksātnespējas procesu un atbrīvot viņu no saistību dzēšanas plānā norādītajām neizpildītajām saistībām sakarā ar saistību dzēšanas plāna izpildi.

[4] SIA „GelvoraSergeļ" 2020.gada 26.augustā iesniegusi pieteikumu, kurā lūgusi izbeigt saistību dzēšanas procedūru un maksātnespējas procesu, neatbrīvojot parādnieku /pers. C/ no saistībām, jo parādnieks nav pienācīgā kārtā un apmērā veicis saistību dzēšanas plānā paredzētos maksājumus. Saskaņā ar parādnieka saistību dzēšanas plānu kreditoram līdz pieteikuma sagatavošanas dienai bija jāsaņem maksājumi 79,48 EUR, bet saņemti tikai 74,52 EUR.

[5] /pers. C/ 2020.gada 14.septembrī iesniedzis precizējumus pieteikumam par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, norādot, ka pēc kreditoru iebildumu saņemšanas ir veicis 4,96 EUR maksājumu SIA „GelvoraSergeļ" un 805,34 EUR maksājumu Valsts ieņēmumu dienestam, jo nav zinājis, ka maksātnespējas procesā var tikt mainīts sākotnēji apstiprinātais saistību dzēšanas plāns. Tā kā visas norādītās nepilnības tika novērstas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 363.^{35} panta otro daļu, lūgts izbeigt viņa saistību dzēšanas procedūru un dzēst saistību dzēšanas plāna atlikušās saistības.

[6] Ar Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 14.oktobra lēmumu /pers. C/ pieteikums par fiziskās personas saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un atbrīvošanu no atlikušajām saistībām noraidīts. Apmierināts SIA „GelvoraSergeļ" pieteikums par /pers. C/ fiziskās personas saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un /pers. C/ saistību dzēšanas procedūra izbeigta, neatbrīvojot /pers. C/ no atlikušajām saistībām pret kreditoriem. /pers. C/ fiziskās personas maksātnespējas process izbeigts.

Lēmumā norādīts, ka parādnieks nav pildījis saistību dzēšanas plānu un, mainoties saviem ienākumiem un minimālajai darba algai, nav veicis grozījumus saistību dzēšanas plānā un nav palielinājis maksājumus kreditoriem. Turklāt, iesniedzot sākotnējo pieteikumu, /pers. C/ apzināti maldinājis tiesu, nenorādot visus savus ienākumus un visus bankas kontus, tādējādi cenšoties izvairīties no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesā.

Fakts, ka pēc kreditora iebildumu saņemšanas /pers. C/ samaksājis 4,96 EUR saistību dzēšanas plāna izpildei, nepierāda parādnieka saistību izpildi, jo SIA „GelvoraSergeļ" viņš nav palielinājis maksājumu apjomu, vadoties no faktiskajiem ienākumiem un valstī palielinātās minimālās mēneša darba algas.

Tas pats attiecas uz kreditoram Valsts ieņēmumu dienests veiktajiem ikmēneša maksājumiem.

AS „Latvijas Gāze" nav cēlusi iebildumus, bet kā redzams no parādnieka bankas konta izdrukas, tad arī šim kreditoram parādnieks nav palielinājis maksājumus atbilstoši saviem faktiskajiem ienākumiem un minimālās darba algas palielinājumam valstī.

Līdz ar to secināms, ka parādnieks nav pildījis saistību dzēšanas plānu.

Lēmums pamatots ar Civilprocesa likuma 363.^{28}panta pirmās daļas 5.punktu un 363.^{36}panta pirmās daļas 5.punktu.

[7] Par minēto lēmumu Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors iesniedzis protestu, kurā, norādīdams uz materiālo tiesību normu nepareizu iztulkošanu un piemērošanu, kā arī procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis to atcelt un pieteikumu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai citā sastāvā.

Protests pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Lēmumā izdarītais secinājums, ka parādnieks nav pildījis saistību dzēšanas plānu, kā arī nav veicis maksājumus atbilstoši saviem ienākumiem un minimālās mēneša darba algas pieaugumam, nav balstīts uz pienācīgi noskaidrotiem faktiskajiem apstākļiem un lietā esošo pierādījumu izvērtējumu,

turklāt, nav ņemta vērā Maksātnespējas likuma 5.panta pirmā daļa.

[7.2] Atbilstoši Maksātnespējas likuma 162.panta pirmajai, otrajai un trešajai daļai fiziskajai personai tiesā apstiprinātais saistību dzēšanas plāns jāgroza tikai tajos gadījumos kad ienākumi palielināsies vai samazināsies tādā apmērā, ka ietekmēs saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu, kas noteikts Maksātnespējas likuma 155.pantā.

No Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņas un izziņām par darba algu 2020.gada augustā redzams, ka parādnieka ienākumi maksātnespējas procesa laikā bijuši mainīgi, kopā 17 153,16 EUR, t.i. vidēji 439,83 EUR mēnesī pirms nodokļu nomaksas.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumiem Nr. 656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" minimālā mēnešalga 2018., 2019. un 2020.gadā bija 430 EUR. Ievērojot minēto un parādnieka ienākumus, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155.panta ceturtās daļas trešo punktu, sākot no 2018.gada, parādniekam kreditoru prasījumu segšanai bija jānovirza ne mazāk kā 1/3 daļa no 430 EUR, t.i. ne mazāk kā 143,33 EUR mēnesī (saskaņā ar plānu novirzīti 133,33 EUR).

Līdz ar to lēmumā izdarītais secinājums, ka parādniekam, mainoties ienākumiem, bija jāgroza saistību dzēšanas plāns, ir novedis pie kļūdainas Maksātnespējas likuma 162.panta piemērošanas.

Turklāt no lietas materiāliem redzams, ka parādnieks, saņemot kreditoru SIA „GelvoraSergel" un VID iebildumus, 2020.gada 10.septembrī veicis iztrūkstošos maksājumus SIA „GelvoraSergel" 4,96 EUR apmērā un VID 805,34 EUR apmērā, savukārt AS „Latvijas Gāze" pieteiktajam kreditora prasījumam parādnieks saskaņā ar tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu novirzījis 0,07 EUR mēnesī, kopumā novirzot 2,55 EUR.

[7.3] Tiesas atzinums, ka, iesniedzot sākotnējo pieteikumu, /pers. C/ apzināti maldinājis tiesu, nenorādot visus savus ienākumus un visus bankas kontus, cenšoties izvairīties no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesā, izdarīts bez pietiekama pamata, nepārbaudot pierādījumus, t.sk., parādnieka precizējumu pieteikumam par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu un tam pievienotos dokumentus un nenoskaidrojot būtiskus lietas apstākļus. Līdz ar to pārkāpti Civilprocesa likuma 8.panta un 97.panta noteikumi.

[8] Administrators Aldis Maldups iesniedza paskaidrojumus, norādot, ka protests ir pamatots.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris protestā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka apstrīdētais lēmums atceļams.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5.panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Kasācijas instances tiesa iepriekš jau norādījusi, ka saistību dzēšanas procedūras galvenais mērķis ir, līdzsvarojot parādnieka un kreditoru intereses, atbrīvot parādnieku no nesegtajām saistībām, ja saistību dzēšanas plānā paredzēto savu ienākumu daļu viņš godprātīgi novirzījis kreditoru prasījumu daļējai segšanai. Tas nozīmē, ka priekšnoteikums saistību dzēšanas procedūras izbeigšanai un nesegto saistību dzēšanai jeb parādnieka atbrīvošanai no nesegtajām saistībām ir saistību dzēšanas plāna izpilde (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018. gada 29. novembra lēmuma lietā Nr. SPC-10/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1129.C30403215.6.L) 6.1.punktu*).

[9.1] Tieneša secinājums, ka fiziskās personas /pers. C/ saistību dzēšanas procedūra izbeidzama, nedzēšot saistību dzēšanas plānā norādītās neizpildītās saistības, Senāta ieskatā, izdarīts, nepārbaudot un objektīvi neizvērtējot apstākļus, kuriem ir svarīga nozīme, un nepareizi interpretējot tiesību normas.

[9.2] Atbilstoši Maksātnespējas likuma 155.panta ceturtās daļas 3.punktam, ja parādnieks saistību dzēšanas procedūras laikā no savas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ nav spējīgs segt šā panta otrajā un trešajā daļā noteikto saistību apmēru, fiziskās personas saistību dzēšanas plānā paredz, ka kreditoru prasījumu segšanai tiks novirzīti līdzekļi vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas. Saistību dzēšanas plāna termiņš nosakāms šādi: trīs gadi no saistību dzēšanas procedūras pasludināšanas dienas, ja parādnieka kopējās saistības pēc bankrota procedūras pabeigšanas pārsniedz 150 000 EUR.

N o /pers. C/ 2017.gada 10.maija izstrādātā saistību dzēšanas plāna, kuru apstiprinājusi tiesa, redzams, ka, pabeidzot parādnieka bankrota procedūru, neapmierināto kreditoru prasījumu kopējā summa bija 380 599,98 EUR, parādnieka ienākumu apmērs mēnesī paredzēts 400 EUR pēc nodokļu nomaksas, tāpēc kreditoru prasījumu segšanai plānots novirzīt vienu trešo daļu no ienākumiem 133,33 EUR. Saistību dzēšanas procedūras termiņš, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 155.panta ceturtās daļas 3.punktu, noteikts trīs gadi no saistību dzēšanas procedūras pasludināšanas dienas (sk. *lietas 111.-112.lp.*).

Nav strīda, ka tiesas apstiprinātajā redakcijā saistību dzēšanas plāns ir izpildīts plānā noteiktajos termiņos un apmērā (sk. *lietas 122. - 127.lp.*).

Apstrīdētajā tiesas lēmumā izdarītais secināms, ka parādnieks nav pildījis saistību dzēšanas plānu, jo, mainoties parādnieka ienākumiem un palielinoties minimālajai mēneša darba algai, vajadzēja grozīt saistību dzēšana plānu, ir kļūdains.

Senāts piekrīt protesta iesniedzēja viedoklim, ka, nebūtiski mainoties parādnieka ienākumiem, nav nepieciešamība grozīt saistību dzēšanas plānu.

Kā redzams no Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izziņas (sk. *lietas 128. - 130.lp.*) un izziņām par darba algu 2020.gada augustā (sk. *lietas 131. - 133.lp.*), parādnieka ienākumi maksātnespējas procesa laikā bijuši mainīgi. Vidēji 439,83 EUR mēnesī pirms nodokļu nomaksas. Sākot no 2018.gada minimālā mēnešalga bija 430 EUR, kas parādniekam kreditoru prasījumu segšanai bija jānovirza ne mazāk kā 1/3 daļa no 430 EUR, tas ir, 143,33 EUR mēnesī (*sk. Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumu Nr. 656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu" 2.punkts*).

Ņemot vērā iepriekš minēto, atzīstams, ka, mainoties parādnieka ienākumiem un palielinoties minimālajai darba algai, kreditora ieguvums būtu nebūtisks.

[9.3] Maksātnespējas likuma 162.panta pirmā daļa noteic, kā, ja fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes laikā mainās parādnieka ienākumi, viņam ir pienākums sagatavot fiziskās personas saistību dzēšanas plāna grozījumus, mainot šā plāna termiņu un tā ietvaros sedzamo saistību apmēru šā likuma 155.pantā paredzētajā veidā. Šā panta otrā un trešā daļa paskaidro pirmajā daļā noteikto, proti, parādniekam ir pienākums veikt grozījumus un pagarināt saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu, ja viņa ienākumi samazinās tādā apmērā, ka acīmredzami nebūs iespējas segt plānā norādīto saistību apmēru, savukārt, ja parādnieka ienākumi palielinās tādā apmērā, ka viņš varēs segt lielāku saistību apmēru, kā plānā norādīts, parādniekam jāveic grozījumi saistību dzēšanas plānā, grozot attiecīgi plāna izpildes termiņu un sedzamo saistību apmēru.

Iztulkojot minētās tiesību normas kopsakarā, secināms, ka fiziskajai personai tiesas apstiprinātais saistību dzēšanas plāns jāgroza tikai tajos gadījumos, kad fiziskās personas ienākumi palielinās vai samazinās tādā apmērā, ka tas ietekmē saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu, kas noteikts saskaņā ar Maksātnespējas likuma 155.pantu (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr. SPC-10/2017 (C16082214) 4.2.1.punktu, 2017.gada 28.septembra lēmuma lietā Nr. SPC-19/2017 (C33459812) 8.3.punktu*).

Augstākā tiesa atzīst, ka šīs prasības attiecināmas arī uz gadījumiem, kad parādnieka ikmēneša ienākumi ir mainīgi un var ietekmēt saistību dzēšanas

plāna īstenošanas termiņu. Tas nozīmē, ka ienākumu gūšanas faktors ir noteicošs fizikās personas maksātnespējas procesa sekmīgā norisē, proti, parādnieka vēlme pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditora prasījumus un veikt visu nepieciešamo, lai gūtu ienākumus, no kuriem varētu veikt maksājumus kreditoriem. Tomēr, ja ienākumu palielināšanās, tostarp minimālās darba algas likmes paaugstināšanas dēļ, vai samazināšanās nav tik nozīmīga, lai būtiski ietekmētu parādsaistību apmēru, ko fiziskā persona spējīga segt maksātnespējas procesā, un attiecīgi – saistību dzēšanas termiņu, tad grozījumi saistību dzēšanas plānā nav jāveic (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr. SPC-10/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1129.C30403215.6.L) 6.5.punktu*).

Minimālā kreditoriem novirzāmā summa ir noteikta likumā, bet tās maiņa pati par sevi konkrētajā gadījumā nevarēja ietekmēt saistību dzēšanas plāna īstenošanas termiņu (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2019.gada 24.janvāra lēmuma lietā Nr. SPC-7/2019 (ECLI:LV:AT:2019:0124.C36066011.8.L) 9.2. punktu*).

Tādējādi lēmumā izdarītais secinājums, ka parādniekam, mainoties ienākumiem, bija jāgroza saistību dzēšanas plāns, nav balstīts uz pienācīgi noskaidrotiem faktiskajiem apstākļiem un lietā esošo pierādījumu, kā arī samērīguma starp parādnieka un kreditoru interesēm, ievērojot fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķi un iesaistīto personu labticību, izvērtējumu, kas novedis pie kļūdainas Maksātnespējas likuma 162.panta normu tiesisko sastāvu veidojošo apstākļu izpratnes un attiecīgi nepamatotiem secinājumiem par tiesas apstiprinātā saistību dzēšanas plāna neizpildīšanu.

[9.4] Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017.gada 16.februāra lēmumā lietā Nr. SPC-5/2017 (C37101714) iekļauta atziņa, ka likums neaizliedz parādniekam veikt maksājumu pārrēķinu un labot radušās kļūdas, no kā var secināt, ka nebūtiskas atkāpes no saistību dzēšanas plāna ir pieļaujamas.

Parādnieks, saņemot kreditoru SIA „GelvoraSergeļ" (sk. *lietas 143.lp.*) un VID (sk. *lietas 146.-149.lp.*) iebildumus, 2020.gada 10.septembrī veicis iztrūkstošos maksājumus SIA „GelvoraSergeļ" 4,96 EUR apmērā (sk. *lietas 156.lp.*) un VID 805,34 EUR apmērā (sk. *lietas 155.lp.*). Savukārt AS „Latvijas Gāze" pieteiktajam kreditora prasījumam parādnieks, saskaņā ar tiesas apstiprināto saistību dzēšanas plānu, novirzījis 0,07 EUR mēnesī, kopumā novirzot 2,55 EUR (sk. *lietas 154.lp.*).

Ņemot vērā iepriekš minēto, atzīstams, ka Maksātnespējas likuma 155.panta ceturtās daļas 3.punktā norādītais saistību dzēšanas plāna pārkāpums konstatēts, akcentējot vienīgi lietā esošo informāciju par /pers. C/ ienākumu palielināšanos un minimālās mēneša darba algas palielināšanos, bet nedodot objektīvu vērtējumu citiem iepriekš minētajiem pierādījumiem.

Judikatūrā atzīts, ka, lai piepildītos Maksātnespējas likuma 164.panta otrās daļas sastāvs, parādnieka pārkāpumam ir jābūt būtiskam, t.i., tādam, kas radījis kreditoru interešu aizskārumu un būtiski ietekmē kreditora apstiprināta prasījuma apmierināšanas iespēju. Pārkāpuma būtiskuma jēdziens ir piepildāms katrā lietā individuāli, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus (sk. *Senāta Civillietu departamenta 2020.gada 26.maija lēmuma lietā Nr. SPC-5/2020 (Nr.C21041616*).

Tādējādi tiesas secinājums, ka veiktie maksājumi nepierāda parādnieka saistību izpildi, nav balstīts uz pienācīgi noskaidrotiem faktiskajiem apstākļiem.

[10] Iepriekš izklāstīto apsvērumu kopums ļauj secināt, ka minēto lēmumu nevar atzīt par tiesisku, kas ir pamats iesniegtā protesta apmierināšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 485.pantu, Senāts

nolēma

Kurzemes rajona tiesas 2020.gada 14.oktobra lēmumu atcelt un parādnieka /pers. C/ pieteikumu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.
Lēmums nav pārsūdzams.

Senators	V. Maksimovs
Senators	I. Bisters
Senatore	M. Senkāne